

DOI 10.31558/2307-2318.2026.1.2

УДК 330.322:339.9:330.34

JELClassification: F21, O10, O30, P21, P33

Григор'єв П.К.,

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна
ORCID: 0009-0000-3615-8991
p.hryhoriev@donnu.edu.ua

Атаманчук З.А.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна
ORCID: 0000-0002-6139-1653
z.atamanchuk@donnu.edu.ua

**ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ У
ТРАНЗИТИВНИХ ЕКОНОМІКАХ**

У статті досліджено вплив процесів глобалізації на трансформацію інвестиційних стратегій у транзитивних економіках. Проаналізовано основні тенденції розвитку інвестиційної діяльності в умовах посилення міжнародної економічної інтеграції, зростання мобільності капіталу та поширення інноваційних і цифрових технологій. Розкрито особливості формування та адаптації інвестиційних стратегій у країнах з перехідною економікою з урахуванням структурних змін, інституційних обмежень і глобальних викликів. Особливу увагу приділено ролі прямих іноземних інвестицій у стимулюванні інноваційного розвитку та підвищенні конкурентоспроможності національних економік. На основі порівняльного аналізу представлено сучасні підходи до управління інвестиційними ризиками та визначено напрями підвищення ефективності інвестиційних стратегій у транзитивних економіках в умовах глобалізації.

Ключові слова: глобалізація, інвестиційні стратегії, транзитивна економіка, прямі іноземні інвестиції, інноваційний розвиток, ризик, цифровізація.

Рис. – 2, табл. – 2.

Hryhoriev P.,

PhD Student, International Economic Relations Department, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine
ORCID: 0009-0000-3615-8991
p.hryhoriev@donnu.edu.ua

Atamanchuk Z.,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of International Economic Relations Department, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine
ORCID: 0000-0002-6139-1653
z.atamanchuk@donnu.edu.ua

**GLOBALIZATION AND TRANSFORMATION OF INVESTMENT STRATEGIES IN
TRANSITIONAL ECONOMIES**

The article examines the impact of globalization processes on the transformation of investment strategies in transitional economies. The main trends in the development of investment activity under conditions of intensified international economic integration, increased capital mobility, and the spread of innovative and digital technologies are analyzed. The study reveals the specific features of the formation and adaptation of investment strategies in transition economies, taking into account structural changes, institutional constraints, and global challenges. Particular attention is paid to the role of foreign direct investment in stimulating innovative development and enhancing the competitiveness of national economies. Based on a comparative analysis, modern approaches to investment risk management are presented, and directions for improving the effectiveness of investment strategies in transitional economies under globalization are identified.

Key words: globalization, investment strategies, transitional economy, foreign direct investment, innovative development, risk, digitalization.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації суттєво змінюють умови функціонування національних економік, зокрема країн із транзитивною економікою, які перебувають у стані структурної та інституційної трансформації. Лібералізація руху капіталу, поглиблення міжнародної економічної інтеграції та розвиток транснаціональних корпорацій формують нові вимоги до інвестиційних стратегій як на державному, так і на корпоративному рівнях [1].

Для транзитивних економік характерними залишаються нерівномірність інвестиційних потоків, обмежені можливості внутрішнього інвестування та висока чутливість до зовнішніх економічних впливів, що ускладнює формування стабільних і довгостроково ефективних інвестиційних стратегій [2]. В умовах глобалізації зазначені чинники посилюються, зумовлюючи необхідність адаптації інвестиційних стратегій до сучасних глобальних викликів та орієнтації їх на інноваційний розвиток.

Незважаючи на зростання ролі прямих іноземних інвестицій у модернізації економік перехідного типу, на практиці зберігається проблема їх недостатньої спрямованості на високотехнологічні та інноваційні сектори. У поєднанні з відсутністю адаптованих до глобальних викликів інвестиційних стратегій це обмежує можливості використання переваг глобалізації та підвищує рівень економічних ризиків, що зумовлює актуальність комплексного дослідження трансформації інвестиційних стратегій у транзитивних економіках.

Аналіз останніх досліджень. Сучасні наукові дослідження підтверджують, що глобалізаційні процеси суттєво впливають на формування та трансформацію інвестиційних стратегій у транзитивних економіках. Зокрема, у звіті UNCTAD World Investment Report 2025 зазначається, що послаблення обмежень на транскордонний рух капіталу, поглиблення міжнародної економічної інтеграції та розвиток транснаціональних корпорацій (ТНК) створюють нові умови для інвестування, підвищують мобільність капіталу та стимулюють розвиток інноваційних секторів економіки [3].

Вітчизняні науковці також приділяють значну увагу дослідженню трансформації інвестиційних стратегій у транзитивних економіках. У працях Гетьманчука Ю. В., Бойка О. І., Сергієнко Н. А., Гапонова О. О. та інших обґрунтовується необхідність урахування зовнішніх ризиків, розвитку інноваційної складової та активного використання державних інструментів стимулювання інвестицій у процесі формування інвестиційних стратегій. Водночас автори наголошують на зростанні вразливості інвестиційних потоків до макроекономічних і політичних коливань в умовах глобалізації.

Разом з тим, попри значний науковий доробок, у наявних дослідженнях недостатньо систематизовано підходи до адаптації інвестиційних стратегій

транзитивних економік з урахуванням поєднання глобалізаційних чинників, інноваційної складової та цифровізації інвестиційної діяльності. Це зумовлює необхідність подальшого комплексного аналізу зазначеної проблематики.

Мета публікації полягає в аналізі впливу глобалізаційних процесів на трансформацію інвестиційних стратегій у транзитивних економіках та визначенні основних механізмів адаптації цих стратегій до сучасних глобальних викликів.

Завдання:

- проаналізувати вплив глобалізаційних процесів на міжнародні інвестиційні потоки та формування інвестиційних стратегій у транзитивних економіках;
- визначити основні ризики та виклики, що впливають на ефективність інвестиційних стратегій у країнах із перехідною економікою;
- дослідити роль транснаціональних корпорацій та міжнародних фінансових інститутів у процесах адаптації інвестиційних стратегій;
- оцінити значення інноваційної складової та цифровізації у підвищенні ефективності інвестиційних стратегій;
- узагальнити практичні механізми державного стимулювання інвестицій для транзитивних економік;
- обґрунтувати напрями трансформації інвестиційних стратегій у відповідь на сучасні глобальні виклики.

Виклад основного матеріалу. Глобалізаційні процеси формують нові умови для функціонування національних економік, зокрема транзитивних, які перебувають у стані структурних та інституційних трансформацій [4]. Поглиблення міжнародної економічної інтеграції, активний розвиток транснаціональних корпорацій, а також розширення можливостей залучення іноземних інвестицій створюють як нові можливості для економічного зростання, так і підвищують вразливість економік до зовнішніх впливів.

Зокрема, зазначені процеси сприяють зростанню мобільності капіталу, активному входженню іноземних інвесторів та розвитку міжнародних фінансових ринків. Водночас вони підвищують чутливість національних економік до фінансових, валютних та політичних коливань, що вимагає від держав та підприємств перегляду традиційних підходів до формування та реалізації інвестиційних стратегій [5].

Для транзитивних економік, які характеризуються обмеженими внутрішніми ресурсами та нерівномірністю розподілу інвестиційних потоків, глобалізаційні процеси зумовлюють необхідність посилення інноваційної складової та розвитку інституційної підтримки інвестиційної діяльності. В умовах сучасних викликів особливого значення набуває цифровізація управління інвестиційними ресурсами, яка забезпечує підвищення прозорості інвестиційних процесів, більш ефективний розподіл капіталу та зниження ризиків при залученні зовнішніх інвестицій.

Таким чином, глобалізація створює комплексну систему нових можливостей і викликів для інвестиційних стратегій транзитивних економік, що обумовлює необхідність їхньої адаптації до сучасних умов, врахування зовнішніх ризиків та інтеграції інноваційних і державних інструментів стимулювання інвестицій.

Транзитивні економіки функціонують в умовах підвищеної нестабільності, що зумовлює специфічний характер викликів, які впливають на формування та реалізацію інвестиційних стратегій. На відміну від розвинених економік, для країн із перехідною економікою характерними є інституційна несталість, обмежений доступ до довгострокових фінансових ресурсів та висока залежність від зовнішніх інвестиційних потоків [6].

Суттєвим стримувальним чинником виступає зростання макроекономічної та фінансової нестабільності, пов'язаної з коливаннями валютних курсів, інфляційними процесами та нестійкістю фінансових ринків. У поєднанні з політичною невизначеністю

це ускладнює прогнозування інвестиційної діяльності та негативно впливає на інвестиційну привабливість транзитивних економік [7].

Водночас важливого значення набувають інституційні обмеження, що проявляються у недосконалості правового середовища, слабкому захисті прав інвесторів та обмеженій ефективності державних інститутів. За таких умов інвестиційні стратегії потребують комплексної адаптації, яка поєднує врахування зовнішніх викликів і внутрішніх структурних обмежень.

Для систематизації ключових ризиків і викликів, що впливають на трансформацію інвестиційних стратегій у транзитивних економіках, доцільно узагальнити їх у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1 – Основні ризики та виклики для інвестиційних стратегій у транзитивних економіках

Група ризиків	Характеристика
Макроекономічні	Інфляція, валютні коливання, нестабільність економічного зростання
Фінансові	Обмежений доступ до довгострокового капіталу, нестабільність фінансових ринків
Політичні	Політична нестабільність, зміна економічного курсу
Інституційні	Недосконалість правового середовища, слабкий захист прав інвесторів
Зовнішні	Залежність від глобальних фінансових ринків, вплив міжнародних криз

Джерело: складено автором за [6; 7; 8]

У процесі трансформації інвестиційних стратегій транзитивних економік ключову роль відіграють ТНК та міжнародні фінансові інститути, які виступають основними носіями капіталу, сучасних технологій і управлінських практик. Їх участь у національних економіках сприяє інтеграції транзитивних країн у глобальні інвестиційні ланцюги та формуванню нових підходів до реалізації інвестиційних стратегій [9].

ТНК, здійснюючи прямі іноземні інвестиції, забезпечують приплив фінансових ресурсів, трансфер технологій і управлінських компетенцій, що сприяє підвищенню продуктивності праці та розвитку інноваційних секторів економіки. Водночас їх діяльність впливає на зміну структури національного виробництва та формування експортно орієнтованих галузей, зумовлюючи трансформацію державної інвестиційної політики відповідно до умов глобальної конкуренції.

Важливу роль у формуванні інвестиційного середовища транзитивних економік відіграють також міжнародні фінансові інститути, зокрема Світовий банк, Міжнародний валютний фонд та регіональні банки розвитку. Їхня діяльність спрямована на фінансування структурних реформ, розвиток інфраструктури та зміцнення інституційної спроможності держави, що створює передумови для реалізації довгострокових інвестиційних стратегій [10].

Разом з тим, залучення ТНК і міжнародних фінансових інститутів супроводжується посиленням залежності від зовнішнього капіталу та зростанням впливу зовнішніх акторів на національну економічну політику. У зв'язку з цим ефективна адаптація інвестиційних стратегій у транзитивних економіках передбачає формування

збалансованого підходу, який поєднує використання потенціалу глобальних інвесторів із захистом національних економічних інтересів.

Взаємозв'язок транснаціональних корпорацій та міжнародних фінансових інститутів у процесі адаптації інвестиційних стратегій транзитивних економік подано на рисунку 1, який відображає ключові механізми впливу глобальних інвесторів на національну інвестиційну політику.

Рисунок 1 – Взаємозв'язок транснаціональних корпорацій та міжнародних фінансових інститутів у процесі адаптації інвестиційних стратегій транзитивних економік
Джерело: складено автором за даними [9; 10]

У транзитивних економіках держава відіграє ключову роль у формуванні сприятливого інвестиційного середовища та стимулюванні інвестиційної активності в умовах обмежених внутрішніх ресурсів і підвищених ризиків [12]. За таких умов державна інвестиційна політика спрямована на залучення капіталу, зниження інвестиційних ризиків та підтримку структурної модернізації економіки.

До основних інструментів державного стимулювання належать податкові пільги, державні гарантії, розвиток державно-приватного партнерства, індустріальних і технологічних парків, а також підтримка інноваційних і цифрових проєктів, що підтверджується результатами наукових досліджень [13]. Застосування зазначених інструментів сприяє підвищенню інвестиційної привабливості пріоритетних галузей, активізації інвестиційної діяльності та забезпеченню довгострокового економічного ефекту.

Важливим елементом державної інвестиційної політики є удосконалення інституційного середовища, зокрема захист прав інвесторів, підвищення прозорості регуляторних процедур і зменшення адміністративних бар'єрів. Комплексне використання фінансових, інституційних та інноваційних інструментів створює передумови для ефективної адаптації інвестиційних стратегій транзитивних економік до умов глобалізації.

Основні практичні механізми державного стимулювання інвестицій та очікувані результати їх застосування представлені в таблиці 2.

Таблиця 2 – Практичні механізми державного стимулювання інвестицій у транзитивних економіках

Механізм державного стимулювання	Зміст механізму	Очікуваний ефект
Податкові стимули та пільги	Зниження податкового навантаження для інвесторів у пріоритетних галузях	Підвищення інвестиційної активності та залучення приватного капіталу
Державні гарантії та субсидії	Надання гарантій за інвестиційними проектами, часткова компенсація витрат	Зменшення інвестиційних ризиків та стимулювання довгострокових вкладень
Державно-приватне партнерство	Реалізація інфраструктурних і інноваційних проектів спільно з приватним сектором	Розвиток стратегічних галузей та модернізація інфраструктури
Індустріальні та технологічні парки	Створення спеціалізованих зон з пільговими умовами для інвесторів	Підтримка інновацій, локалізація виробництва
Інституційні реформи	Захист прав інвесторів, спрощення регуляторних процедур	Формування довіри та покращення інвестиційного клімату
Підтримка інновацій і цифровізації	Фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, розвиток цифрової інфраструктури	Підвищення ефективності та конкурентоспроможності інвестиційних стратегій

Джерело: складено автором за [13]

В умовах сучасного глобального середовища інноваційна складова та цифровізація набувають ключового значення у процесі трансформації інвестиційних стратегій транзитивних економік. Перехід до інноваційно орієнтованої моделі розвитку сприяє підвищенню ефективності використання інвестиційних ресурсів, зменшенню залежності від екстенсивних факторів зростання та посиленню конкурентних позицій національних економік у глобальному середовищі.

Інновації виступають важливим чинником підвищення інвестиційної привабливості транзитивних економік, оскільки забезпечують розвиток високотехнологічних секторів, модернізацію виробничих процесів і зростання продуктивності праці. Впровадження цифрових технологій у сфері інвестиційної діяльності сприяє підвищенню прозорості інвестиційних процесів, зниженню транзакційних витрат та вдосконаленню механізмів управління ризиками, а також розширює доступ до міжнародних фінансових ринків [11].

Таким чином, поєднання інноваційної складової та цифровізації у процесі формування інвестиційних стратегій створює передумови для їх ефективної адаптації до динамічних умов глобального середовища та забезпечення сталого розвитку транзитивних економік.

Цифровізація інвестиційної діяльності виступає додатковим інструментом підвищення ефективності інвестиційних стратегій. Використання цифрових платформ, аналітичних систем та фінансових технологій сприяє підвищенню прозорості інвестиційних процесів, зниженню транзакційних витрат і вдосконаленню механізмів управління ризиками, а також розширює можливості доступу до міжнародних фінансових ринків і залучення іноземних інвесторів.

Отже, поєднання інноваційної складової та цифровізації у процесі формування інвестиційних стратегій створює передумови для підвищення їх ефективності, адаптації до динамічних умов глобального середовища та забезпечення сталого розвитку транзитивних економік. У сучасних умовах саме інноваційно-цифровий вектор розглядається як один із пріоритетних напрямів трансформації інвестиційних стратегій.

В умовах сучасних глобальних викликів транзитивним економікам доцільно здійснювати трансформацію інвестиційних стратегій з орієнтацією на підвищення їхньої адаптивності та довгострокової ефективності, зосереджуючи увагу на підтримці високотехнологічних галузей, розвитку науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт і впровадженні цифрових рішень.

Запропоновані напрями трансформації інвестиційних стратегій транзитивних економік у відповідь на сучасні глобальні виклики узагальнено на рисунку 2.

Рисунок 2 – Напрями трансформації інвестиційних стратегій транзитивних економік в умовах глобальних викликів

Джерело: складено автором за [11; 12; 13]

З метою зниження інвестиційних ризиків слід забезпечити диверсифікацію джерел інвестиційного капіталу, поєднуючи залучення прямих іноземних інвестицій із розвитком внутрішніх фінансових ринків та механізмів державно-приватного партнерства. Особливу увагу необхідно приділяти вдосконаленню державної інвестиційної політики, зокрема шляхом посилення захисту прав інвесторів, підвищення прозорості регуляторних процедур та зменшення адміністративних бар'єрів.

Реалізація зазначених рекомендацій сприятиме формуванню ефективних інвестиційних стратегій, здатних адекватно реагувати на сучасні глобальні виклики та забезпечувати сталий розвиток транзитивних економік.

Висновки. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується поглибленням глобалізаційних процесів, зростанням мобільності капіталу та поширенням інноваційних і цифрових технологій, що суттєво впливає на формування інвестиційних стратегій у транзитивних економіках. У таких умовах традиційні підходи до управління

інвестиційною діяльністю виявляються недостатньо ефективними та потребують адаптації до динамічних змін глобального середовища.

Проведене дослідження засвідчило, що інвестиційні стратегії в країнах із перехідною економікою формуються в умовах підвищених макроекономічних, фінансових та інституційних обмежень, а також значної залежності від зовнішніх джерел фінансування. У зв'язку з цим обґрунтовано доцільність трансформації інвестиційних стратегій шляхом посилення їх інноваційної спрямованості, використання цифрових інструментів, диверсифікації джерел інвестиційного капіталу та вдосконалення державної інвестиційної політики.

Реалізація запропонованих підходів сприятиме підвищенню ефективності інвестиційної діяльності, зміцненню конкурентоспроможності транзитивних економік і формуванню передумов для їх сталого розвитку в умовах глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дем'янюк О., П'єх І., Кушнір Ю. Трансформація міжнародного інвестування в умовах глобальних викликів. *Вісник Економіки*. 2025. № 1. С. 173-184.
2. Хозєєв В. М. Міжнародна практика інвестиційної діяльності в період макроекономічної нестабільності. *Наукові записки НаУКМА*. Економічні науки. 2024. Том 9. Випуск 1. С. 87-94.
3. UNCTAD. World Investment Report 2025. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development, 2025. URL: <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2025> (дата звернення: 12.01.2026).
4. Гетьманчук Ю. В., Бойко О. І. Інвестиційна політика в умовах глобалізації: виклики для країн з перехідною економікою. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 12-18.
5. Сергієнко Н. А., Гапонов О. О. Трансформація інвестиційних стратегій у транзитивних економіках в умовах глобальних ризиків. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2022. №45. С. 97-103.
6. Козак Л. С., Мельник О. В. Інвестиційні ризики та механізми їх мінімізації в економіках перехідного типу. *Фінанси України*. 2021. № 6. С. 45-56.
7. Дем'янюк О. О. Інституційні обмеження інвестиційного розвитку країн з транзитивною економікою. *Економіка та держава*. 2020. № 9. С. 32-37.
8. World Bank. Global Economic Prospects: Transition Economies. Washington, DC. 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (дата звернення: 15.01.2026).
9. Козик В. В., Панкова Л. І. Транснаціональні корпорації в системі глобальних інвестиційних процесів. *Економічний аналіз*. 2021. Т. 31. № 2. С. 85-92.
10. Савченко Т. Г., Кузьмін О. Є. Роль міжнародних фінансових інститутів у забезпеченні інвестиційного розвитку країн з перехідною економікою. *Економіка і прогнозування*. 2020. № 3. С. 67-78.
11. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки в умовах цифровізації. *Економіка і прогнозування*. 2021. № 2. С. 54-66.
12. Бойко О. І., Дем'янюк О. О. Державне стимулювання інвестиційної діяльності в країнах з перехідною економікою. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 14-19.
13. Гончаренко О. М. Інвестиційна політика держави в умовах трансформаційної економіки. *Фінанси України*. 2020. № 11. С. 23-34.

REFERENCES

1. Demianiuk, O., Piech, I., Kushnir, Yu. (2025). Transformation of international investment under global challenges. *Visnyk Ekonomiky*. No. 1. 173-184.
2. Khozieiev, V. (2024). International investment practices in the period of macroeconomic instability. *NaUKMA Research Papers*. Economics. Part 9. No. 1. 87-94.

3. UNCTAD. (2025). World Investment Report 2025. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development. Available at: <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2025> (accessed: 12.01.2026).
4. Hetmanchuk, Yu., Boiko, O. (2021). Investment policy under globalization: challenges for transition economies. *Economy and the State*. No. 4. 12-18.
5. Serhiienko, N., Haponov, O. (2022). Transformation of investment strategies in transitional economies under global risks. *Scientific Bulletin of Kherson State University*. Series: Economic Sciences. No. 45. 97-103.
6. Kozak, L., Melnyk, O. (2021). Investment risks and mechanisms of their minimization in transition-type economies. *Finance of Ukraine*. No. 6. 45-56.
7. Demianiuk, O. (2020). Institutional constraints of investment development in countries with transitional economies. *Economy and the State*. No. 9. 32-37.
8. World Bank. (2023). Global Economic Prospects: Transition Economies. Washington, DC. Available at: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (accessed: 15.01.2026).
9. Kozyk, V., Pankova, L. (2021). Transnational corporations in the system of global investment processes. *Economic Analysis*. Part 31. No. 2. 85-92.
10. Savchenko, T., Kuzmin, O. (2020). The role of international financial institutions in ensuring investment development of transition economies. *Economics and Forecasting*. No. 3. 67-78.
11. Kuzmin, O., Melnyk, O. (2021). Innovation and investment development of the economy under digitalization. *Economics and Forecasting*. No. 2. 54-66.
12. Boiko, O., Demianiuk, O. (2021). State stimulation of investment activity in transition economies. *Economy and the State*. No. 4. 14-19.
13. Honcharenko, O. (2020). State investment policy under a transformational economy. *Finance of Ukraine*. No. 11. 23-34.

Стаття надійшла до редакції 17.12.2025

Стаття прийнята до друку після рецензування 30.12.2025